

Schaalvergroting: een probleem voor het dier?

Karel de Greef
mmv Marc Bracke en Hans Hopster

Beschouwing in 3 onderdelen

- De context van de schaalvergroting & commotie
- **Effecten op dierenwelzijn**
- Uitweg?

Kern van de (bestuurlijke?) klemsituatie

- een gelegitimeerde bestaande praktijk
- met een (onwenselijke) trendmatige ontwikkeling

waarom (waardoor) die ontwikkeling?

- varkensvlees is sterk een standaardproduct
 - sterke concurrentie op **kostprijs**
 - technische efficiëntie↑ ; schaal↑
- speelruimte zeer beperkt
- ondernemen op het scherpst van de snede

Schaalvergroting

- Geleidelijke, robuuste trend
ruwweg verdubbeling per 10 jaar
 - 80er jaren: 100 zeugen, en / of 1000 vleesvarkens
 - 90er jaren: 200 zeugen, en / of 2000 vleesvarkens
 - 00er jaren: 400 zeugen, en / of 4000 vleesvarkens
- verdunning van de vaste lasten
- schaalvoordelen
- vooruit vluchten
- betere mogelijkheden van technologie

gezinsbedrijf?

Twee samenlopende stromen die `voice` opleveren

- **locaal**

afwijzing van (risico op) hinder

- **generiek**

systemkritiek:

omgang met omgeving, milieu & dieren

Ofwel:

1. Varkenshouders gaan door op een ingeslagen spoor, en benutten een kans
3. Omwonenden verzetten zich
5. We komen in gesprek over hoe we in NL met dieren en omgeving omgaan

Landelijke politiek heeft gesproken

Dierenwelzijn

1. - wat is dierenwelzijn
2. - wat is de geschiedenis van dierenwelzijn
3. - invloedsfactoren & effecten van schaalvergroting
4. - de Nederlandse wetgeving
5. - globale conclusie

Wat is dierenwelzijn

eenvoudig onderscheid ter verheldering van dispuut:
dier-aspecten en *mens*-aspecten

A. Dier: kwaliteit van leven zoals ervaren door het dier
(ongerief)

B. Mens: respect, natuurlijkheid, [gunning, analogie]
(ethiek & betrokkenheid)

C. Mens: aanstootgevendheid
(esthetiek)

Wat is dierenwelzijn

eenvoudig onderscheid ter verheldering van dispuut:
dier-aspecten en *mens*-aspecten

A. Dier: kwaliteit van leven zoals ervaren door het dier

(ongerief)

B. Mens: respect, natuurlijkheid, [gunning, analogie]
(ethiek & betrokkenheid)

C. Mens: aanstootgevendheid
(esthetiek)

Ongerief

- frustratie
- pijn
- gebrek aan comfort
- angst
- "Niet voldoen aan de behoeften van dieren"

Oorzaken ongerief

"Niet voldoen aan de behoeften van dieren"

- Huisvesting
- Verzorging
- Gezondheid

Huisvesting 1/3

“Voldoen aan de behoeften van dieren”

ruimte,
vertier,
veiligheid,
thermo-comfort,
sociaal gedrag,
scheiding functiegebieden,
etc.

Huisvesting 2/3

“Voldoen aan de behoeften van dieren“

- Huisvesting

ruimte, vertier, veiligheid, thermocomfort, etc.

Geen principieel verschil van Mega: Meer van hetzelfde

maar wel volgens de laatste wettelijke eisen (+ / -)
en *state of the art* technologie (+ / -)

Huisvesting 3/3

Geen principieel verschil: Meer van hetzelfde

Grootschaligheid is eigenlijk een kans!
technologie-toepassing

Een gemiste kans

Verzorging 1/2

Dierhouder heeft een zorgplicht

- is ook eigenbelang
- vrij veel variatie tussen individuen
(kennis, houding, gedrag)

Boer heeft in principe een positief maatschappelijk imago
o.a. als dierverzorger

- `varkensflats`
 - `Agro-productieparken`
 - `megabedrijven`
- doorkruisen dat (op weinig feiten) gebaseerde beeld

Verzorging 2/2

Van familiebedrijf naar werknemers

- slechte ervaringen elders
- groen beroepsonderwijs at risk

Risicopunt: kwaliteit van de zorg

vakkundigheid, beschikbaarheid & toegewijdheid

- toch: zit voldoende eigenbelang in voor de ondernemer om dit te bewaken.

Maar of dat lukt?

Dier-gezondheid

- grote units hebben (theoretisch) enkele dier-gezondheidsnadelen
- Maar juist ook kansen op voordeel op dit gebied

Voor / nadeel volledig afhankelijk van invulling

Meeste grootschalige plannen (NL-LOGs)

- pakken geen wezenlijk voordeel,
- en lijken geen wezenlijke nadelen op te leveren

CONCLUDEREND over ongerief (lijden)

(met de kanttekeningen gemaakt

- verzorging at risk
- gemiste kansen tot verduurzaming

)

is onze conclusie dat schaalvergroting voor de dieren
weinig uitmaakt

Mens-aspecten van dierenwelzijn

- respect, natuurlijkheid, gunning, inleving, uitstraling zijn vrijwel allen in het nadeel.

Maar zijn slecht grijpbaar

wel gedeelde waarden

geen gedeelde waardering

geen maatschappelijk afwegingskader

functie van `fatsoen`, `civilisatie` (.....)

toekomst Dierenwelzijn in de Veehouderij

- basis-fatsoen op peil = geen rdw vermijdbaar ongerief
- excessen weg
- toegankelijke opties voor meer dan het minimum (EU, wereld)

irt tot schaalvergroting:

geen aanwijzingen dat ze een verandering teweegbrengen

procesbeheersing is een sleutel

Uitweg?

- samenleving zal iets moeten toevoegen om vooruitgang te boeken
 - anders versterking van een ingezette trend die voor de sector vrij neutraal is maar maatschappelijk minder gewenst
- wat dan toe te voegen?
 - incentives voor ondernemers om kansen verduurzaming op te pakken

concluderend

Afweging Schaalvergroting - Dierenwelzijn

- voor het dier zelf zal het weinig uitmaken
 - huisvesting vergelijkbaar (met regulier nieuw)
 - verzorging at risk
 - diergezondheid niet wezenlijk anders (dan regulier nieuw)
- voor de omstanders is het een verdere afwijking van het ideaalbeeld qua omgang met dieren
- gebrek aan innovaties & kansbenutting

ANIMAL SCIENCES GROUP

WAGENINGEN **UR**

beschouwend

- Hebben de dieren in de Intensieve Veehouderij het slecht?
 - er is sprake van (vermijdbaar) ongerief
 - we geven geen of amper extraatjes ('positief welzijn')
 - het sluit niet aan bij het menselijk / maatschappelijk ideaalbeeld

Hoe staat een individu als ik er zelf in?

- Als dierwetenschapper zeg ik:
het gaat eigenlijk nergens over. Geen issue
- Als innovatieonderzoeker zeg ik:
GEMISTE KANS
- Als burger zeg ik:
lastig(politiek/maatschappelijk) punt
- hoe verdelen we de lasten,
ik heb ook NIMBY-genen

ANIMAL SCIENCES GROUP

WAGENINGEN **UR**

- menselijke maat
- dieren stijgen op de maatschappelijke ladder
- we zijn minder tolerant [hype/schandaalgevoelig, kittelachtig]